

Béts.

A' fő Hadi Tanáts, Jan. 23-dikán ezen írt következő Tudósítást adta ki, mellyben a' *Negodinnál* történt diadalmas tsatának az első Tudósításból el maradtott némelly környülállásai adattatnak elő:

Már az el múlt Dec. 31-dikén meg támadta vólt 1000 Jantsárokból, és 200 Spahikból álló Törököfég, a' *Branovátzky* szabad seregét, melly *Sipnál* állott: de az említett szabad seregbéli Kapitány *Roditzky*, az *Illyriai Oláh Reg. béli Kapitány Quelf*, Főhadnagy *Bauer*, és *Stuttzos Hadnagy Bayer* Urak, olly vitézi módra vezették népeiket az ellenség ellen, 's ezek olly bátorfággal keltek viadalra, hogy az ellenség, két száz ember vesztelége után, szaladásba hozódott. Minthogy a' következő két napokon egy lélek se mutatta magát az ellenség közzül: tehát *Oberster Liptay* Úr, *Májor Hübner* Urat, a' *Reiszky* Reg. jéből 3 Kompaniával, 's ugyan annyival az *Illyriai Oláh Reg. ből*, *Gledovában* hagyta; maga pedig a' *Lattermann* 's *Pálfy* Reg. jeinek első *Batalionjaival*, és az *Illyriai Oláh Reg. ből* 's a' *Reiszky*-éből öszve szerkeztetett 3-dik *Batalionnal*; nem külömben 11 Tzúggal az *Erdödy* Huszárjai közzül; 8 ágyúval, és a' *Bánati Német Reg. ből* 140 *Stuttzosokkal*,

H

Jan.

Jan. 4-dikén, *Berlochon* alól termett egy hegyen. Jan. 5-dikén, 3 óra alatt, *Persa Palánkán* fellyül ment, melly helyet az ellenség fel égervén, pufztán hagyott, és el küldötte akkori Kapitány, már Májor *Szarvasy Urat*, a' Húszárságnak egy részével előre. Mivel az útnak terhes vólta miatt mind a' Gyalogság, mind kivált az ágyúk, nagy ügyvel bajjal, és igen lassan haladhattak: még Oberster *Liptay Úr*, tsak egy fél órával ért *Samorinovátzon* túl, hogy már Májor *Szarvasy Urat* minden felől meg támadta a' vele lévő Húszároknál sokkal felefebb számú ellenség. A' Májor Úr meg nem rettent kevés de bátor Húszárjaival az ellenségtől; hanem olly tüzzel 's erőben szállott vele szembe, hogy az, több rendbéli próbái után is, tsak nem boldogúlhatott; végre pedig, 1 zászlójától meg válva, hátat fordított, 's a' *Bukovtzei* útra vette magát. — Ámbár az említett út igen sáros és alkalmatlan vólt: de még is mindenütt nyomában vóltak Húszárjaink. Oberster *Liptay Úr*, utánna küldött Májor *Szarvasy Úrnak* 2 ágyút, és a' Stutzosokat, Májor *Rakitsovits Úrnak* vezérlése alatt. A' míg a' *Negodin* körül lévő nádasból, és a' *Palánkából* el veretettek a' Jantsárok: mind elébb elébb nyomúltak Gyalogjaink is. Májor *Szarvasy Úr*, hafz-

nálni akarván ezen szerentsés környüállásokat, tsak nem tágitott tovább is az ellenségen. — *Bukovtzen* innen, *Negodinhoz* egygy órányira van egygy hegy, azon meg szállott az ellenség, és újja viadalhoz készítette magát. De hogy *Oberster Liptay* Úr, 2 ágyúval, 's a' *Lattermann* Reg. béli Májor *Sobel* Úr vezérlése alatt lévő Baralional; elő állott vólt, *Szarvasy* Úr segítségére; tehát kevés ellent állása után, a' hegyről is le nyomatott az ellenség. Minekutánna az ellenségnek nagy része el szellestetett, és a' völgyben nehezen mehetett a' jégen keresztül: utánna küldötte *Oberster Liptay* Úr özöbe *Gergely* és *Kalmar* Kapitány Urakat, ezt a' *Bánati* Német Reg. nek *Stuttzosaival*; amaz pedig egygy *Osztállyal* a' *Palfy* Reg. jéből; maga pedig több népével *Bukovtze* felé indúlt. Itt az ellenség negyedszer szedte magát öszve; de mihellyt népünk közéről tekintherett a' szemébe: leg ortan szaladt a' *Timok* vizének; még pedig nyakra főre 's közzüle némellyek a' hidról is le ugráltak a' vízbe, tsak hogy annál hamarébb el vehessék magokat szem elől. Az *Oberster* Úr, a' *Bukovtzenél* lévő hegyen meg fészkelte magát; és el küldötte Májor *Sobel* Urat, egygy *Osztállly* *Gyalogsággal*, 2 ágyúval, 's néhány *Hátszárokkal*, hogy a' *Timokon* lévő hidat

foglalná el. — Az ellenség, ötödszöri szembe szállása által, meg akarta azt akadályoztatni: de nem sült el ekkori szándéka is, mert ágyúinknak 's Gyalogjainknak tüzők azt tselekedte, hogy kéntelen volt a' hidon túl lévő hegyekre vissza vonúlui. Minekutánna a' hidat el hordták volna katonáink, egész népünk a' *Bukovtzenéi* lévő hegyre telepedett, és egy nap ott maradt. Mivel pedig már 4 napot 's 4 éjszakát töltött el csupán az ég alatt: tehát 7-diken bé vitte Oberster *Liptay* Úr *Negodinba*, minekutánna *Bukovtzeba* 450 szabad seregbélieket, 's 1 Tzúg Húszárságot szállított volna. — Ezen elő adott vitéz tselekedete által Oberster *Liptay* Urnak, nem csak *Orsova* maradt el az óhajtott segítség-től 's elefegtől; hanem *Gládova* is, és az egész *Krajnai* kerület, bátorfágos állapotba helyhezterődött. — Az ellenségnek száma nem volt kevesebb 5000-nél, mellyet *Mehmet Basa*, 's annak főgságunkba esett *Kihaja-ja* (Helytartója), és más fő Agák vezérlettek. A' miéink nem voltak többen 2440-nél. Né-
künk igen kevés veszteségünk volt; az ellenség hólíjainak és sebesseinek száma pedig rea-
megy 500-ra. 17 katonák 's 5 szolgák fo-
gattattak el közzüle. — Oberster *Liptay* Úr
a' dolog szerentsés ki menetelér leg nagyobb
résztént *Szarvasy* Urnak tulajdonítja, kit is

Ő Felsőge, példás vitézségéért, Májorságra méltóztatott emelni, és a' *Mária Theresia* Rendjének kerefsztjével is meg tisztelni. — Különös magasztalásfal meg nevezi még az Oberster Úr, Májor *Rakitsovits*, és *Sobel*; *Lattermann* Reg. béli Kapitány *Blümel*; Lovas Kapitány Gróf *Erdödy*; Főhadnagy *Neubar*; Alhadnagy *Boldisar*, és *Beck*; Kadét Gróf *Festetits* Péter, és *Cacus* Antal Urakat, *Paul* Főmozsaras, és *Hermann* Parantnyúsfal együtt. Átallyában pedig minden Tiszt Uraknak, valamint az egész seregnek is meg adja az Oberster Úr azt a' ditséretet, hogy egyet is ki nem rekesztve, nagy állhatatosfággal állottak ki minden bajokat, és fejenként bajnoki bátorságot mutattak. — Az Altisztek, és köz emberek közül, különös bátorságokra nézve, név szerént említi az Oberster Úr im' e' következőket; úgymint: *Verper* és *Lang* Strázsamestereket. *Nagy*, *Goldberger*, *Szegő*, *Bene*, *Gergits*, *Matyók*, *Nováts* és *Vixi* Káprálokat; végre *Perse*, *Pelits*, *Hermann*, *Ivánovits*, *Milosev*, és *Retting* köz embereket.

* * *

Tehát az 1790-dik esztendőnek első Hónapja, és a' *Timok* környéke is okot szolgáltatnak minékünk arra, hogy *Volternak*, *Szilágy* által Magyar köntösbe öltöztetett *Henriásfából*, kedves Nemzetünkre szabassunk kevés változtatással négy nevezetes forokat:

Ma-

Magyarink! tefzitek a' fok szép remeket,
 Rátok is fordítják mindenek szemeket.
 Ezer tűzön által villog nagy fényetek,
 Királyunk Reményi, — Portát rémítetek.

Ö Felsege még mindég változó egésségben vagyon.

Tegnap estve egy kis Bál tartatott az Udvarnál, a' mellybe tsak egynehányan a' fő Nemesek közzül vóltak a' hivatalosak. Ugy értették, hogy ezen Bálban a' fő Hertzeg, 's a' fő Hertzegné is Magyar ruhában szándékoztak meg jelenni. Azt bizonyossan tudjuk, hogy Gen. Hertzeg *Würtemberg*, a' fő Hertzegné Testvérje, nagy siettséggel készíttetett magának Magyar ruhát, mellynek tegnap jókor készen kellett lenni.

Azt beszélik itt némelly fő Méltóságok, a' kiknek szavokon pedig méltán lehet épiteni, hogy a' *Prussziai* Királlyal nehezen fog hartzra kelni a' mi Udvarunk. Nagyok ugyan a' készülerek mind a' két részről, maga a' *Prussziai* Király meg parantsolta, hogy készen legyenek a' fajat hadi készülerei is; ki is rendelt azoknak fel készítésére 10,000 Tallért. De azért meg lehet, hogy nem fogja magát ki ütni a' had. — Adnák az Ezek, hogy ne is ütné: mert kétség kívül úgy is lesz, ki, sőt kik ellen mutathassák
 Kato-

Katonáink vitézségeket, ha a' nagy *Fridrik* Tanítványival nem mérkődznek is. — A' *Wurmser* Reg. je, mint irtuk, *Tseh* Országba rendeltetett; Mártzius elején *Győrben* is fog lenni: de ott meg állapodik, 's fogja várni a' további rendeléseket.

H. Hohenlohe arra kérte Ö Felségét, (a' mint egy nagy helyről értették) hogy engedné által az ő gyalog Reg. jébe, *Liptay* még akkor *Oberstlieut. Urat* *Obersternek*. Azzal az indító okkal támogatta a' *Hertzeg* maga kérését, hogy ha olly érdemes *Kormányozót* kaphat Reg. jébe, mint *Liptay* Úr: tehát két más Reg. el is fel fog a' *Hertzeg* Reg. je érni. Ö Felsége, kegyessen felelt a' *Hertzeg* kérésére, hogy nem akarja *Gróf Pálffy* *János* *Hadi Tármaster* *Urat*, mint *Proprietáriust*, azon hathatós örömtől meg fosztani, mellyet eddig is vett *Liptay* Úrnak Reg. jében való létéből, 's a' melly öröm most minden bizonnyal sokkal nagyobbra tetéződött.

Magyar Ország.

A' *Komáromi Mindenés Gyűjteményben* nagy örömmel olvassuk, hogy *T. Kazintzy* *Ferentz* Úr, a' kisebb *Oskolák* *Igazgatója*, *Klopstock* *Messiását*, *Geszner* *Salle*.

lamonnak minden munkáit, és *Hamletet* *)
szándékozik minden órán szüloirt nyelvünkön
ki

*) *Hamlet*, egy igen nevezetes szomorú Játék ama' halhatatlan *Shakespear*-nak, az Anglus nép Bálványának, kinek születése napját úgy álli a' Nemzet, mint Innepet, és a' kinek terepei, a' Királyok tetemei között nyugofznak. — Ezen tiszteletet *Shakespear*-nak nem a' származás, hanem az ész szerzette. Minden munkáit éppen most adja ki két Könyváros Londonban, 20 Darabokban, gyönyörű metzésekkel, mellyeken az első mesterek dolgoznak. Minden Darab 60 forintba jön, a' 20 Darab tehát öfzveséggel 1200 forintba: még is annyira ment már az el múlt esztendőben az Előfizetők száma, hogy bátran hozzá foghatrak a' Könyvárosok a' ki adáshoz, a' mellyre 1 milliónál több kívántatik. — Nints az, más Nemzetek ki rekefztésével, tsupán az Anglus Nemzetnek meg igérve, hogy ő belölle származhatnak *Shakespearok*. Származhatnak a' Magyarokból is: tsak serkentés 's jutalom kívántatik. A' Komáromi Tudós Társaság hozzá nyúlt Hazánk képeben, a' meg kívántató eszközközöz, fel téven 20 Arany érdem pénzt, egy olly szomorú Játék ki dolgozására serkentő jutalmul, mellynek materiája a' Magyar Historiából legyen véve; próbája pedig a' leszen, ha Német nyelvre által fordittatván, egy nevezetes Német Teátromban egéffz kedvvel, 's meg elégedésfel fogadtatik. — Többeket is várhat a' Haza ille

ne-

kihotsátani *). — Ez a nagy érdemű Hazafi, a' maga kormányozása alatt lévő Oskolák Tanítóinak szivekre kötötte, hogy Ő Felsőge rendelése szerént a' német nyelvet szorgalmasan tanítsák ugyan; de a' mellett a' Hazai Nyelvet is minden igyekezettel gyarapítsák: mivel a' Fejedelemnek éppen nem rzéllya, Anya Nyelvünket el törteni. — Az Egek élteffék 's szaporítsák kedves Hazánkban a' *Kazintzyakat!*

Pestről írja egy érdemes Hazánkfia, hogy az oda való Nevendék Papságnak elő
Igaz-

nemes tselekedeteket az említett nagy érdemű Társaságtól, ha annak nemes tzéllját kedves Hazánkfiái is kívánják az által elő mozditani, hogy a' Társaságnak *Mindenes Gyűjtemény* nevezetű munkáját számossan meg szerezni el nem mulatják. — A' *Mindenes Gyűjtemény*, hasznos és gyönyörködtető Gyűjtemény. Két árkus jön belőle egy héten. A' fel ezteendei elő pénz reá 5 forint.

*) Már a' múlt ezteendőben, illy homlok irás alatt botsátott világra egy kis Könyvet: *Bátsmegyeinek öszve szedett Levelei. Költött Történet Kassán.* — Sajnáljuk, hogy ezen mulattságos Könyvből valamit ide nem iktathatunk. Az, előre is jó íze csinált volna a' Könyvhöz. — Ennek ki nyomtatása, a' leg jobb ízlés reguláihoz vagyoz szakva.

Igazgatója, 's valóságos Attya, fő tisztelendő *Volgemuth Filep* Úr, annyira kívánja előmozdítani az Anyai Nyelvet, hogy kis Papjainak minden jeles Magyar Könyveket megszerez; sőt számokra, maga költségén, a' Magyar Újságokat is hordatja. Ezen nemes indulatú Hazafinak példás tselekedete, nem csak a' Magyar Nevendék Papokat indítja szép Nyelveknek pallérozására; hanem felserkentette még a' született *Horvát, Tót, és Német* Ifjákat is, a' Magyar Nyelvnek tanulására: úgy hogy közzülök már fokban nem csak értik a' Magyar Könyveket, hanem magyarul is beszélhetnek. — Örömmel irhatom (így folytatja szavait a' *Levél Író*), hogy az ide való fő Oskolának más nemzetbéli Professorai is tanítatják magokat a' Magyar Nyelvre.

(Talám ugyan egy ilyen érdemes Professor Úrtól kerülhetett az a' németül írt gyönyörű *Levél* is, mellyet a' napokban volt szerentsénk *Pestről* venni; de a' mellynek nem volt alá téve az Irónak bertses neve. Így szól a' többek között, a' magát tőlünk el titkolta, de esmeretlen létire is szeretünknek 's tiszteletünknek tzellyává lett *Író*:
In Ihren Journalen, welche Sie, voll kindlicher Hochachtung gegen unseren Vater Joseph II. Ihren Mitbürgern zu senden pflegen, las ich die strahlenden Züge Ihres
Her-

Herzens. Obgleich sie ungrisch geschrieben sind, und ich in dieser kernvollester Sprache noch gröfstentheils unbewandert bin: so schwoll doch mein Herz immer auf, beym Anblicke dieser Worte: Wohl dem Vaterlande! — Wohl dem Fürsten! — — Ich bin zwar ein gebokrner Deutsche; aber weit entfernt von jenen, welche diese den Engländern so ähnliche Nation verachten wollen.

— Azon Irásokban szemléltém én az Urak sziveket, melyeket a' mi Atyánkhoz II. Józsefhez viseltető fiúi tisztelettel meg telylyesedve szoktak az Urak küldözni a' magok Polgár Társaiknak. Jóllehet azok magyarúl vagynak irva, és én azon sikeres nyelvben még nagyobb részent járatlan vagyok: mindazáltal mindenkor fel buzdúlt bennem a' szivem ezen szóknak meg látására: *Boldog az a' Haza!* — *Boldog a' Fejedelem!* —

— En ugyan született Német vagyok; mindazáltal koránt sem egy lélektől vezéreltetem azokkal, a' kik ezen Nemzetet, melly anynyira közelit az Anglusokhoz, meg akarják utálni. — Kevéssel elébbeni szavai után illy nemes vallást teszen az érdemes Iró: *Ich liebe die edelgesinnte Ungarische Nation.* En szeretem a' nemes érzékenységű Magyar Nemzetet. — Az illyen gondolkozásnak módja 's indulat, ditsőségére szolgál nem csak a' Levél Irónak; hanem valóban az egész Német Nemzetnek. Szeretik is minden tanúlt 's jó szivü Némerek a' Magyarokat. Elő Tanúi ennek mind azok, valakik Német Országának nevezetesebb Városaiban

meg

meg fordultak. De nyilvánosságos bizonyosságok erre, magoknak a' Német Tudósoknak bernes Irásaik is, mellyek, valahol alkalmatosságok vagyon, mind nagy ditsérekkel emlékeznek a' Magyar Nemzet felől. Illyenek p. o. a' *Schlötzer*, *Nicolai*, *Spitler*, *Trenk*, *Schröck*, (a' ki csak ugyan maga is Magyar Országáról való) és több illyen nagy Embereknek Irásaik. *Bétsben* fok Német Urak kezdik tanulni a' Magyar Nyelvet, 's a' többek között egy Tanácsos Úrnak (Regierungsrath) két Kisasszonyai is. — *Szebenből* is azt írja közelebb egygy érdemes Úr, hogy csak azólta, a' miólta munkánkat meg indítottuk, reá adta magát Guberniális Concipista *Szeivert* nemes *Szász* Úr, Nyelvünk tanulására, 's annyira elő ment benne, hogy már nem csak folyvást olvas; hanem ért is. — A' midőn a' Német Nemzetnek szintén átallyában való hajlandóságát tapasztaljuk Nemzetünk erántt, ugyan nem váltanánk e' fel mi is ezt hasonló hajlandósággal, 's nem igyekeznénk e' a' felöllünk való jó gondolatokban a' Németeket meg erősíteni.)

Már némelly Nemes Vármegyékben meg vóltak a' Közönséges Gyűlések: a' messzebb lévőkben, a' hová későbbben érhetett le az Ő Felsége kegyelmes Visszairása (Rescriptuma), még a' jövő hónap elején fognak tartatni. — Nagy a' reménység, hogy valamint Ő Felsége, szülött Nyelvünkön is méltóztatott Királyi kegyes szándé-

dé.

dékár jelenteni kedves Hazánknak: úgy a' Nemes Vármegyék is, nemes érzékenységeknek meg bizonyítására, az Udvari nyelvel is fognak élni feleletekben; 's ekképen igyekeznek, az Ő Felsége tettezőködésér, hasonló kedveskedéssel vilzonragolni.

Spanyol Ország.

Madridból írják: „Azon nem lehet tsudáلكozni, hogy olly Irások (szám szerént 39) vagynak árok alá vettetve, a' vizsgálódó szék által ki adatott, és az el múlt Dec. 13-dikán minden Templomokban ki hirdetérett végzésben, a' mellyeknek tsupa felül irások meg mutatja, melly veszedelmesek legyenek azok az Anyaszentegyházra nézve. Illyenek p. o. *Az Ördög a' szenteltt vízben (Le Diable dans l' Eau bénite). Az Eklésia, és az Igazság ritkán atyafiasok (Ecclesia, et Iustitia raro Sorores).* De az valóban álmélkodásra való dolog, hogy a' kárhuzatos Irók között leg elől a' van téve, a' ki eggy a' vallásnak leg érzékenyebb, és hatalmataub védelmezői közzül: *Necker.* — Egynéhány hónapokkal ez előtt, azt ítélte a' Frantzia Akademia az Ő Könyvéről, mellyet itt, a' vallásbéli vélekedéseknek nyomos véltakról, (vagy magyarosfabban: a' Vallás hasznos

vól:

vóltáról), hogy az emberi nemzetre nézve hasznosabb Könyv nem jött ki annál abban az efsztendőben. — A' Spanyol Szent Szék ellenben átkot kiált az ellen, és annak olvasása eránt olly Jelentést tesz, hogy az veszedelmes mind azokra nézve, valakik magokat a' Vallás nélkül valóságnak szövevényei közzé nem akarják bé keverni. Eppen ezen indító okból tiltotta meg a' Sz. Szék a' mezei embereknek Catechismusát (*Le Catéchisme pour le Gens de la Campagne*), melly Frantziából fordíttatott Spanyolra. — A' Sz. Szék egygy Előljáró Beszédet bortsátott a' maga végezése eleibe, mellyben ki tette, mind a' hitre, mind az engedelmesfégre nézve való fundamentomait. Azokban nincs semmi újj, 's a' mit tsudálni lehetne; hanem éppen tsak az az idő szakasz, mellyben azok közönségesekké rétettek.“ —

Cagliostro

ról, a' miolta bé zárator, azt beszélik Romában, hogy ő némelly nagy származású mind két nembéli ifjú személlyeket, és más maga szabásúakat ki választott vólt a' végre, hogy velek egygyütt *Kosztanzinápolyba* menjen. Sokan ollyat is mondanak rólla, hogy az egész Kereszténységet Török kézre akarta juttatni. Nagy nyughatatlansággal várja a' Ró.

Római nép, mi lesz az *Engelsburg*ról tett jövendöléséből, hogy t. i. az, a' *Basztil* dijjára fogna jutni. Mert a' mit a' *Basztil*ról meg mondott előre Párisban létében: bé tölt rajta. — Ezen hónapnak elején, azt kérte a' *Vicecomendánstól*, hogy nyitattának rajta eret; továbbá, hogy adjanak neki bé tüzet, és több ruhát, hogy a' hideg ellen magát annyival inkább őltalmazhassa. A' *Komendáns* maga fejtől nem tellyesítette *Cagliostro*-nak semmi kívánságát; hanem a' dolog erántt jelentést tett a' *Státus Titoknokjánál*. Az azt felelte, hogy eret lehet rajta vágatni, tsak hogy elébb jól meg kell kötni, 's szükség lesz szemmel tartani; tüzet egy szikrát sem kell neki bé adni; ruhát ellenben valamennyit akar. Az a' hire, hogy a' vizsgálódó széknek fog által adadni ügyének meg rostálása.

(*Cagliostro* illy vallást téfzen magáról a' már említett *Memoire pour le Comte de Cagliostro* nevü könyvetskében: En nem tudom sem azt, hol, se pedig, kik által jöttem e' Világra. Gyermekségemet *Arabianak Medina* nevü Városában töltöttem, *Acharat* nevezet alatt, 's ugyan azon név alatt útaztam *Ásiának* és *Afrikának* némelly részeiben. Arra jól emlékezem, hogy körülöttem mindenkor négy személlyek voltak,

eggy

eggy 55—60 forma esztendő *Althotas* nevezetű Gondviselő, 's három Inas; egy fe-jér, a' ki Komornyikom volt, 's két Szeret-sen, kik éjjel nappal velem voltak. Az én Gondviselőm (Gouverneur) mindenkor azt mondotta, hogy én 3 hónapos koromban, árván maradtam, 's hogy az én Szüleim Ke-resztények, még pedig nagy vérből valók lettek légyen; de arra igen vigyázott, hogy azoknak neveket, vagy az én születésemnek helyét előttem fel ne fedezze: még is a' mint valamennyire sajdíthattam, talám *Makha* szigetében születtem; ámbár bizonyos e' dolog felől soha se lehettem.)

Folytatása következik.

Hollandiáról azt írják, hogy az is szint olyan erőssen teszi a' hadt készületeket, va-lamint az *Anglus, Prusszus, Török*, (az újabb Tudósítások szerént) *Svéd, Lengyel*, kik vele együtt nagyon öszve tartanak mostanában. — A' Hollandusoknak is jut *Prussziából* kormányozó Generálisok, mint utott a' Lengyeleknek, kik ama nagy nevé 's érdemü *Möllendorft* kérték magok-nak a' Prussziai Királytól; hanem Generál *Kalkreuthot* kapták, 12,000 arany esztendei fizetésre.

Az el múlt alkalmatossággal meg küldöttük a' Gróf *Károlyi* Granatérosait, kiknek meggy szin hajtó-hájok, és farga gombjok vagyona.

Költ *Bétsben*, Jan. 26. napj. 1790.

Magyar Ország.

Győr

Vármegyének közönléges Gyűlése tartatott ezen folyó Hónapnak 13-dikán. Arról így ír egy jó szivű Hazafi, hozzánk a' Györi *Fejér Ló* nevezetű Vendégfogadóból bortsá-
tott igen betses és kedves Levelében: „Nem talállok (úgymond) szókat, azon örömnök ki fejezésére, mellyel vóltaképpen meg tely-
lyesedve, ugyan repesett minden igaz Hazafi-
nak a' szive, midön szemlélté, hogy az Uraságok díszes Magyar öltözetekben, fel-
övedezett derekakkal jelentek meg, ezen, nem tudom, minek mondjam? mondom: *Angyali Gyűlésben.* — Ö Excelja G. György Kerületbéli Komisszárius Úrnak a' T. N. Ren-
dekhez tett rövid meg szóllítása után, fel-
olvastatott Ö Felségének azon Hazafi nyelven írtt kegyelmes Visszairása, mellyben *Ország Gyűlése* tartatásáról ígéretei részben, és a' *ki vetett gabona, 's Katonáság* erántt való kivánságát *jelenti.* — E' meg lévén, olly gyönyörű Magyarságú, 's fontos beszédeket mondottak, elsőben Tek. *Zsibrik* *), azután

I

pe-

---

*) Ez a' buzgó Hazafi tud ugyan más nyelveket is: de (a' Levél Irónak bizonyítása szerént) csak szülött Nyelve tartja nálla az elsőséget; melly-
nek

pedig fő Tiszt. *Dongó* Káptalanbéli Urak, mellyeket tsudálni lehet inkább; mint elegendőképpen magasztalni. Meg szállaltak ezentúl *Észterházy* Kasimir, István és János; *Zsigray*, *Festetics* és *Tzapary* Gróf Urak, *Pázmány* József Úrral egygyetemben. Gróf *Zsigray* Úr, nyilván meg győzött mindnyájunkat, a' Haza Törvényzeiben, 's Történeteiben, nem külömben a' Tudományoknak fok más drága nemeiben való nagy jártasságáról: de bezzeg meg mutatta azt is, melly kedves hangzása vagyon a' Magyar Nyelvnek egy nyelvét betsülő 's értő Magyarának ajakáról. — Sajnálotta Fűspök ő Nagysága *Fengler* Úr, hogy semmit nem érthetett a' Gyűlésben. — Azon igen örvendünk, hogy már a' Hazai nyelvnek tanulásához fogott ő Nagysága. “

Pesten, Jan. 20-dikán volt a' Nemes Vármegyének közönséges Gyűlése. — Úgy értjük, hogy nagyobb részt kálpagossan, 's tisztos Magyar köntösökben fereglettek fel arra, a' nemes Vármegye kebelébeli Uraságok.

Halas-

---

nek szeretétere 's gyakorlására, fő kötelességének tartja, másokat is ösztönözni. — Tavaly a' *Füredi* savanyú viznél létiben, *Ételkát*, *erköltsi meséket* 's *Leveleket* ösztogattott ajándékba, 's úgy edesgettett fokakat, a' Magyar Könyvek' olvasására.

Halasról, a' *Kiskúnságnak* főfő Városából, írja egy érdemes Hazánkfia, hogy Mélt. Gen. Gróf *Sztáray Úr*, azon menvén kerefszűl Granatérosaival, olly Török Zászlóval ajándékozta meg említett *Halas* Városát, mellyet *Belgrád* meg vétele alkalmatosságával maga vett vól el a' Törököktől. — Szép meg tiszteltereése egy Magyar vitéz Városnak, egy érdemeiről nevezetes Bajnok által, mellyet valamint *Halas* Város a méltán bé iktatott, örök emlékezetnek okáért, a' maga jegyző Könyvébe: úgy mi is, mind az ajándék adónak, mind a' vevőnek meg tisztelésére, kivántuk annak emlékezetét Irásunkban fen marasztani.

A' Bukovinából, *Szeretről* éppen tegnap előtt vettük egy levelező Társunknak kedves Levelét, mellyben ezeket írja: „Ebben a' hónapban még, Isténnek hálá, türehető itt a' héti vásárban mindennek az átra. Még most is lehet 7—8 tojást kapni 1 garason; egy Kóretz (Pozsonyi mérő) tisztá búza $3\frac{1}{2}$ forint; egy Kóretz árpa 25 garas; egy Oka bor 20 kr.; egy Oka írós vaj 36 kr.; hanem a' tehén hús drágátska: egy Oka 8 kr. — A' Muszkák tsak 2 mértföldnyire fekszenek tőlünk, és semmijek sincs. — Itt most (Jan. 12-dikén) esik az első, és olly

meleg van, mint Aprilisben; a' hó majd mind el ment. "

Béts.

Ő Felségétől számos Regementekhez lement a' Török szélekre, 's Magyar Országának alsóbb részeire a' parantsolat, hogy a' jövő hónapban, téli szállásaikról felkerekedvén, fel felé marsirozzanak, 's az említett hónapnak végére el is kelletik jobbára érkezniük ki rendelt helyeikre. A' marsirozás 3 tsapatban esik meg. Az első tsapatot ezek fogják tenni; úgymint:

- 1.) A' *Várasdi Körösi* Horvát Reg. 2 Batal. Febr. 27-dikére érkezik *Sopronba*.
- 2.) A' *Sz. Györgyi* Horvát Reg. 2 Bat. Febr. 29-dikére fog érkezni *Minkendorfba* 3 óránnyira Bétshez.
- 3.) A' *Bródi és Gradiskai* (mind kettő Slavoniai) Reg. 2. Bat. Febr. 29-dikére érkezik *Kőszegre*.
- 4.) A' *Sakmin* vasas Reg. 3 Ofzt. jó Pétsről, 's Febr. 26-dikára *Szombathelyre* érkezik.
- 5.) A' *Cavanagh* vasas Reg. 3 Ofzt. jó Tolnárol, Budán keresztül, 's Mártz. 8-ré *Mosonba* érkezik.
- 6.) A' *Wurmser* Húsár Reg. 5 Ofztály jó Szerimből Rumárol, 's Mártz. 7. napj. Győrbe érkezik.

A'

A' második és harmadik tsapatról, a' következő Levelünkben fogunk szölli.

Még eddig nem völt a' Bétsi Dámáknak szzerentséjek a' szánkázáshoz: mert itt is, valamint Európának majd minden egyéb más részeiben, jobbára igen engedelmes idök jártak *), 's tehát ha mi kevés hó esett is, a' mindjárt farrá völt. De már tegnap készült egy kis szán út. Ugyan is 26-dikon, olly

---

*) Jele ennek, hogy a' Bétsi füves Kertben (Hortus Botanicus), söt más kertekben is, küllömbküllömbféle mezei virágoknak nemei nyílvá szemléltettek. — Német Országban *Hamburg* táján, érett földi eperre találtak az el múlt hónapban. Sok kertekben a' rözsa, tengeri szöllö, 's más illyes apró fák derekaffan kezdtek bimbözni; a' violák, 's más jó szagú virágok nyíláshoz készöltek. — *Wurtemberg* táján, sarjút (másodszeri szénát) kaszáltak, a' szántó földeket bé szántották, 's rozssal bé is vetették. Az elein érö gyümölts fák majd mindenütt virágoztak, és még Decem-berben széltire lehetett minden Német Országi nagyobb folyó vizeken hajókázni. — Az éjfszaki részről, *Svéd* Orzágnak *Stokholm* nevü fő Városából is azt írták az el múlt hónap végén, hogy egész tavasszok vögyon, 's a' fák nállok zöldelleni és virágozni kezdeneek. — A' jeges Tenger fe fagyott be még akkor annyira, mint mászor azon időben.

keményre fordult az idő, hogy már 27-diken be vólt fagyva a' Duna; és 28-dikra virradóra hó fejeztette a' földet.

Az ide való Redutokban gyakran megjelennek: a' *Skutarii Basa*, a' *Mufti*, némmel *Jantsárok*, sőt *Horja* és *Gloska* is: hanem sem ezekről, sem amazoktól nem iródnak leg kissébbnyire is a' *Bétsi Dámák*. — Talám nem is magok lesznek hát azok valósággal, a' kik olly formáknak látrzanak, — Meg lehet: mert *Horja* és *Gloska* csak nem támadtak fel. *Jantsárok* jelenhennének meg az igaz, az el fogattak között: de őket nem hívják ide; a' *Mufti* Konstantinápolyban tsitítja a' népet; a' *Skutarii Basa* pedig, csak hogy egyszer haza érhetett, nem örömet mozdul már ő ki honnyából. Mert most is nagyon meg akadt vólt a' vissza menetellel: ugyan csak osztán *Ragusa* engedte meg, hogy az oda való partokon szállhasson feregének egy része pénzes hajókra, 's úgy térhessen vissza *Albaniába*: maga pedig a' *Basa*, meg tartván maga mellett népének a' szinét, utat vesztett, 's hosszas és terhes bujkálódási után, úgy verekedhetett vissza, Dec. 15-dikére, *Skutariba*.

Ő Felsége, a' *Székesfejérvári* Püspökséget, Sz. Ferentz szerzetéből való Páter
Mil.

Millasin Miklósnak adta, a' ki eddig a' Magyar seregnél lévő Táborig Papok között Fő volt.

Prusszia.

Öt száz negyven ezer Tallért fordított az el múlt esztendőben csupán újj épületek tételire a' Prussziai Király, oda nem számlálván a' *Berlini* és *Charlottenburgi* Palotákat. Mind öszve pedig, a' mit ki adott esztendő által, Tartományainak boldogítására, reá megy negyedfél millió Tallérra. Azt írják ezen Fejedelem felől, hogy parantsolatot adott ki minden sükségtelen költségeknek el távoztatása eránt a' maga Udvarában. — Eggyügyü asztalt tart, és mindenről, a' mi el kél, szoroslan számot vetet. — A' takarékoság, és adakozóság meg állhatnak egygyütt; sőt meg is kell nekik állani: mert amaz e' nélkül fősvénységgé; e' pedig a' nélkül vesztegetésfé válik, 's e' szerént mind ketten meg szünnek, olly virtusok lenni, mellyek meg kívántatnak arra, hogy magunknak is, másoknak is élhessünk.

Frantzia Ország.

A' *Genevaiak* ajándékjokat, melly 900 ezer Livrából állott, csak ugyan nem vette el a' Nemzet Gyűlése; mivel úgy ítélte, hogy ez által, a' *Genevai* uralkodó rész,

a'

a' mostani igazgatás formájának Frantzia Ország által lejendő Garantiroztatását akarja meg vásárolni: e' mellett, illetlennek tartotta Frantzia Országhoz, pénzbeli ajándékot el venni egy idegen Státustól. Azt mondotta *Mauri* Apátúr a' Nemzet Gyűlésében: „Frantzia Ország mindenkor segítette a' maga frigyeseit, bé fogadta magához a' menedék hely nélkül szükölködő Királyokat, és emelte az el nyomatott nemzettségeket; de magának leg nagyobb szerentsétségében is meg vólt mindenkor az a' nemes kevélysege, hogy segítséget el nem vett senkitől. Mit mondana most Európa, ha mi a' szabadság újjá születése alkalmatossággával, Hazánk betsületét, egy alamisnának el vétele által, motskolnánk bé; a' *IV. Henrik* hamvait meg sértenénk, a' ki, leg nagyobb szorongattatásai között is, rá nem vehette magát, hogy azon ajándékokat el fogadja, mellyeket ő néki egy nagy Királyné (Angliai, Erzsébet) ajánlott.“ — Úgy írják, hogy a' néphez szító rész egy közzendő Levelet borsátott Genevából *Volney* Úrhoz, a' ki leg először adra voxát a' Nemzet Gyűlésében, az ajándék el vétele ellen, 's azt is belé tette Levelébe, hogy *Necker* Úr kívánta az említett ajándékot, igérvén érte

az

az Ország Garantirozását. — Ez a' Garantirozás ugyan csak véghez is ment nem ré-
giben, mind *Frantzia Ország*, mind *Sar-*
dinia, mind pedig a' *Berna*i közönféges
Társaság részéről, *Genevában* a' Sz. Péter
Templomában, a' hol mind a' három meg-
nevezett Státusoknak Embereik neveket alája
írták az úgy nevezetett *Garantie-Traktát-*
nak, az az: azon kötelező Irásnak, mellyben
Frantzia, *Szardinia* és *Berna* arra ajánlják
magokat, hogy a' *Genevai* új igazgatásnak
formájáért jót fognak állani. Az el múlt esz-
tendőnek utolsó napja estvéjén 6 órakor meg-
jelentek a' Királynál némelly ki választott
Tagjai a' Nemzet Gyűlésének, az akkori
Kormányozójával a' Gyűlésnek *Desmeuniers*
Úrral, a' ki így szólt a' Királyhoz: „Sire! *)
A' Nemzet Gyűlése bé mutatja Felségednek
azt a' ízeretnek és tiszteletnek adaját, mely-
lyel Felségednek minden időben fog adózni.
A' közönséges szabadságnak helyre állítója

az

---

*) *Sive*, régi *Frantzia* szó, melly annyit jelent,
mint *Úr*. Most tsupán Királyok Titulusává lett
ez, és a' *Frantzia Országi*, 's Nagy *Britanniai*
Királyokat nem másképpen szólítják meg, hanem
ezen rövid nevezettel *Sive*. — Németül a' *Sive*
helyett ezt vették fel: *Monarch*.

az olyan Király, a' ki a' leg nehezebb környüállásokban is csak a' maga hív Nemzete eránt viseltető szerezete után halgatott, meg érdemli, hogy tiszteletére magunkat egészen fel ajánljuk, mellyet tselekszünk is tökéletes alázatosfággal 's indulattal. Felséged Atyai gondoskodásai, hamar időn el érik kívántt tzeilyokat; a' Nemzetnek Képei bátorkodnak az eránt biztossá tenni Felségedet. Ennek meg gondolása, éleszti azt a' buzgóságot, melly követi minden ő foglalatosfágaikat. — Hogy magokat az ő hosszas pályájoknak bajos volta eránt vigasztalhassák, képzelik azt a' boldog napot, a' mellyen meg jelenvén mindnyájan egyy olyan Fejedelem előtt, a' ki a' népnek Barátja; által adják néki, az ő maga és minden Frantziák javára erányzott Törvényeknek egész summáját: a' midőn az ő tisztelettel egyesült forró szerzetek, esdekelve fogja a' szerelmetes Királyt arra hajtani, hogy felejtkezzen el ama szélveszes idő szakasznak zürzavarairól, és függeszze figyelmerességét egyedül arra a' boldogságra, és meg elégedésre, mellyben részesítendő Európában a' leg szebb Országot; a' midőn Felséged maga tapasztalásából meg fog az eránt győzettetni, hogy a' Királyi székben is szint úgy, mint a' leg alacsonyabb állapotban,

ban, csak egy nemes szívnék indulati, a' valóságos gyönyörűségeknek kútfejei. — Akkor meg fogja minden esmerni a' Frantziák jó gondolkozásokat; és kiki meg győződik az erántt, hogy a' Frantziák gyűlölik 's meg is tudják zabolázni a' vakmerőséget; hogy azon szempillantásban, a' mellyben az ő nagy érzékenységek (energiè) lármákat okozott, tsupán a' törvényes hatalmat akarták meg erősíteni; és hogy ha a' szabadság szükféges jóvá lett ő reájok nézve: meg is érdemlik ök azt, az által a' tisztelet által, mellyel fognak mindenkor viseltetni a' Törvények és a' virtusokkal tündöklő Uralkodó erántt, a' ki tarrozik azokat kézen tartani. “

A' Királynak e' vólt a' felelete:

„Uraim! nagy indulatok származnak bennem, azon hajlandóságnak bizonyfágira, mellyeket tapaszaltatnak velem az Urak a' Nemzet Gyűlése nevében. En egyedül az alattam lévőknék boldogságokat akarom, és reménylem, valamint az Urak, hogy a' bé állott esztendőről, egész Frantzia Ország fogja számlálni a' maga boldogságának, 's szerentsés állapotra lett fordulásának idejét. “

Ezentúl a' Királynéhoz mentek a' Nemzet Gyűlése Küldöttjei, és az Elölülő (Président) ezen szavait intézte hozzája:

„Ma.

„Madame! *) Azon tiszteletnek adaja, mellyet ajánlanak a' Nemzet Képei, nem hasonlatlan tzeremonia. Az Asszony, részese a' Király ditsőffégének, és nyúghatatlanságának, kit virtusaiért szeret a' Világ. Az Asszony, meg szűnés nélkül, vigyáz egygy olyan Fejedelemnek boldogságára, a' ki méltó minden Frantziáknak szeretetére. Minden Hazafiak tudják, melly gondosfággal neveli az Asszony ezeket a' szeretetre méltó Magzatokat (a' Király Fi, és Király Kisasszony a' Királyné mellett vóltak), a' kik minékünk olly nagy reményféget nyújtanak; és ezt a' mindenkor érzékeny 's hív Frantziáknak nevekben tselekeffzük, midön *Madame!* az Asszonynak tisztelettel tellyes hajlandóságnak alázatos bizonyságait mutatjuk bé.“

A'

---

*) *Madame*-nak, minden hozzá adás nélkül, e' következendő személfyek neveztetek vólt eddig Frantzia Országban, úgymint: a' Király Bátyjának, vagy ötsének *Felésege*; a' Király Attyának *Nénnye*, vagy *Huga*; hasonlóképpen a' Király Anyjának *Nénnye*, vagy *Ötse*. Továbbá a' Királynak *első Leánya*, és végre a' Király éltében meg hólt Korona örökösének *első Leánya*. — Most a' Királynét is csak *Madámnak* nevezték a' Nemzet Gyűlése Tagjai.

A' Királyné így felelt:

„Uraim! nagy érzékenységgel vettem a' Depurátziónak kivánságát: kérem, hogy arról tegyék bizonyosokká a' Nemzet Gyűlésének minden Tagját.“

A' Királynéhoz intézett szavaiból az Elölülőnek nyilván való, hogy a' Királyné tsupán azon tekintetben nyerte a' tisztelet adaját a' Nemzet Gyűlésétől, a' mennyiben a' Királynak Felesége, és a' Királyi Magzatoknak Anyja. — Eggy Irásában azt állítja *Desmoulins*, hogy a' Frantziák Királynét nem esmérnek; hanem csak *Király Feleségét*. A' Királyné (a' mint írják) panaszt tett ez erántt a' Párisi Polgármesternél *Bailly* Úrnál, és kívánta, hogy az említett Irót veresse fogságba; de *Bailly* Úr azt felelte: ő fájlalja, hogy az az Iró annyira vétett a' tisztelet ellen; de nem engedi a' Polgárok szabadságának szentsége, hogy azért árestomba tétetődjön!!!

Midőn a' Nemzet Gyűlése a' maga utolsó Ülését tartotta volna az el múlt esztendőben, meg jelentek 7 halas Affzonyok nálla a' végre, hogy az egész Tzéhek nevében meg adják a' tiszteletnek adaját, az Új Esztendő alkalmatosságával, a' Nemzet Gyűlésének. Illy hatharós ki fejezésekkel élt a' Szószólló köz-
zü-

zülök, a' Nemzet Gyűlése Tagjaihoz intézett szavaiban: „hogy azoknak fáradhatatlan buzgóságok, mellyel munkálódják a' Haza boldogságát; az ő bokros foglalatosságai, mellyek mély bé látású elmékre, és, részre hajlás nélkül, valóságra mutatnak, a' nagy Emberek száma közzé helyhették már őket. Nem csak reménylyük (mondá továbbá), hanem bizonyosok vagyunk benne, hogy ezen nagy munkának vége lessz rövid időn, és az Uraknak halhatatlanfágot szerez. Minemü ditsőség valójába, minemü győzedelmi pompa azokra nézve, a' kik ezen tisztelekre méltóknak számok közzül valók; a' midőn azt fogják mondani a' mi gyermekeink, az ő meg látásokra: Imhol a' mi Atyáink!“

Az Elölülő felelt az Affzonyoknak: „hogy a' N. Gyűlése Tagjai, meg szűnés nélkül, a' közönséges boldogságot és szabadságot munkálódják, és bajos foglalatosságai között, abban találnak vigasztalást, és édesféget, hogy azt kívánják fáradhatatlan buzgósággal felkeresni, mivel segíthessenek a' szükölködőkön; de hogy fáradozásainak kívánt végét érhessek, tsendességre 's békeffégre vagon szükfégek. — Ezeket szivekre köti a' Nemzet Gyűlése az Affzonyoknak, örömmel

mel veszi tiszteleteket 's jó kívánságokat, és meg engedi, hogy ott maradhassanak, míg az Ülésnek vége lesz."

Négy halas Affzonyok, a' kik Októberben a' Királyhoz vezették vólt *Versaliába* az Affzony sereget, Hazai szeretet rzimerét nyerték a' Párisi Tanátsból.

Spanyol Ország.

Nints szüneti a' *Barcellónai*, *Malagai*, *Carthagenai* és *Mahoni* hajó tsináló helyekben, az új hadi hajók készítésének, és a' régiek igazításának.

Neápolis.

Itt is erőssen rajta van a' Király, hogy a' Tengeren lévő erejét nagyobbra nevellye. *Neápolisban*, és *Castel a Mare*-ban készülnek jobbára az ágyús és mozsaras hajók. Már 50 készen is vagyon; hanem 100-ra akarja számokat vinni a' Király. Kér új Regementet is állított fel ebben az esztendőben, mellyeknek egyike a' *Király*, a' másik a' *Királyné* Regementjének fog hivattatni.

Dánia.

Minekutánna ama' nagy büösnek *Benzelstierna*-nak ügye minden Törvény Székek előtt meg fordúlt vólna, és a' lett vólna a' fő Törvény Szék végezése is, hogy az enllített gonosztévőnek feje veretódjék: a' *Király*

rály ezen szententziát meg változtatta, a' Muszkatzárné kérésére, és már meg fog életben maradni *Benzelstierna*; hanem örökös fogságban kénytelenítették el tölteni életének hátra lévő napjait. — II. KATALIN ellen szint' úgy vétett *Benzelstierna*, mint a' Dániai Király ellen: mert mind kettőjök hajós seregét fel akarta gyújtatni; még is közbe vetette magát érte. Tudta azt jól ez a' nagy lelkű Fejedelem Asszony, hogy itt is bé tölt betű szerént: *Delirant Reges, miseri plectuntur Achivi.*

Írásunknak 72-dik Levelén, a' *Reidlinger* helylyett, kell olvasni: *Rosenbacher*. T. *Rosenbacher* Ferentz Piárista Nevendék Pap Ur, sok szép más rendbéli Verseköt bocsátott már Világ eleibe, az említett helylyen meg nevezettekén kívül is, 's ezután is törekedik, jó Hazafiságát, mind Nyelvünkre, mind sok szép Tudományokra nézve való tehetségeihez képest meg bizonyítani. — Tiszt. *Rádlinger* (nem *Reidlinger*) Ur is.

Azon *víg Játékot*, mellyet tavaly az érdemes *Pozsonyi* Nevendék Papság anyai nyelvünkön készített 's jádzott, mostan közre bocsátott ilyen tzim alatt: *A' Tisztiságra Vágyódot*. — Taláztatik *Fűskúti Landerer* Mihály, és a' Nevendék Pap Uraknál 10 kr.

A' jövő Póstán meg küldjük Munkánk' első Szakaszának Mutató Tábláját, és *Titulusját*.

Költ Bétsben, Jan. 29. napj. 1790.

